

SURLARIN ÖTE YANI

ZEYTİNBURNU

Hazırlayan
Burçak Evren

ZEYTİNBURNU

SURLARIN ÖTE YANI
THE OTHER SIDE OF CITY WALLS

Zeytinburnu Belediyesi Kültür Yayınları: 1

Yayın Koordinatörü
Av. Ömer Arısoy - Mustafa Aydın

Yazarlar
Erendiz Özbayoğlu, Burçak Evren, Erol Özvar, Hasan Yelmen,
İlber Ortaylı, İsmail Cengiz, M. Baha Tanman, Nezih Başgelen, Ekrem Işın, Nuran Yıldırım,
Turgay Gökçen, M. Rifat Akbulut, Zühtü Bayar, Necdet Sakaoğlu, Süleyman Berk

Proje Koordinatörü
Ali Çalışır

Hazırlayan
Burçak Evren

Editör
İsmail Cengiz

Fotoğraflar
Engin Yıldız, İsmail Küçük, Nevzat Çakır, Mustafa Yılmaz,
Murat Aydın, Mehmet Özçay, Gökmen Kanber, Abdusselam Feriçadoğlu

Yapım

Görsel Yönetmen
İbrahim Polat, Uğur Ünsoy

Redaksiyon
Bilge Akay

www.istanbulorg.com

Baskı ve Cilt
Kültür Basımevi
Litros Yolu II. Matbaacılar Sitesi ZB-7 Z.Burnu-İstanbul

I. Baskı: Mayıs 2003, 3000 Adet
II. Baskı: Şubat 2005, 2200 Adet
III. Baskı: Kasım 2006, 3000 Adet, Türkçe-İngilizce
IV. Baskı: Nisan 2011, 3000 Adet Türkçe

ISBN: 975-92356 - 0 - 9

© Zeytinburnu Belediye Başkanlığı Abay Caddesi No: 165 34760 Zeytinburnu/Türkiye
Tel/Phone: +90 212 413 11 11 Fax: + 90 212 413 12 12
www.zeytinburnu.bel.tr

CAMİ VE MESCİDLER

MOSQUES AND SMALL MOSQUES

Derleyen/ Compiled by
Burçak Evren

MERKEZ EFENDİ CAMİ- TEVHİDHANESİ

Zeytinburnu ilçesinde, Osmanlı dönemindeki adı Mevlevihane Yenikapısı olan Mevlanakapı'nın dışında, kendi adını taşıyan mahallede ve cadde üzerinde yer almaktadır.

Kanuni döneminin ünlü hekimlerinden Merkez Efendi adıyla tanınan Şeyh Musa Muslihiddin Efendi için Kanuni'nun kızkardeşi Şah Sultan (öl:1572) tarafından 1552-1572 yılları arasında yaptırılmıştır. Merkez Efendi camii'nin avlu kapısı üzerindeki kitabesinden II. Mahmud'un camii 1837-38 yılında yenilendiği belirtilmiştir. M. Baha Tanman, İstanbul Ansiklopedisi'nde bu cami-tevhidhaneyi ayrıntılı bir şekilde yazmıştır:

Dikdörtgen bir alanı (17x16) işgal eden cami-tevhidhane, kagir duvarlı ve kırma çatılı mescit tasarımı gösterir. Moloz taş ve tuğla ile örülen, üstleri sıvalı duvarları kesme küfeki taşından pilastarlar ile takviye edilmiş, kapı ve pencereleri de aynı türden sövelerle çerçevenmiştir. Yapı her ikisi de, dikdörtgen planlı olan kapalı bir son cemaat yeri ile harim bölümünden meydana gelir. Önünde bir sekinin uzandığı kuzey cephesinin eksininde esas giriş, yanlarda da buna göre simetrik konumunda birer pencere ile birer kapı yer almaktadır. Sağdaki kapı fevkani müezzin mahfiline, soldaki ise aynı konumdaki kadınlar mahfili ile hünkar mahfiline geçit verir. Bu cephede olduğu gibi yapının içerdiği bütün açıklıklar (kapı ve pencereler) tuğladan, yuvarlak kemerlerle geçilmiş ancak cephelerde dikdörtgen açıklıklı kesme küfekiden sövelerle donatılmıştır.

Son cemaat yerlerinin duvarları sağdır. Fevkani mahfillere ulaştıran merdivenlerin yanısıra, bu mekanın batı kesiminde, zamanında meydan odası olarak kullanılmış olması muhtemel, ha-

MERKEZ EFENDİ MOSQUE-GOD'S HOUSE

It is located in Zeytinburnu District, in the quarter and avenue that carries its name, outside "Mevlanakapı" or "Mevlevihane Yenikapı" as it was named during the Ottoman Period.

It was constructed by Shah Sultan (death: 1572), sister of Sultan Suleiman the Magnificent between 1552 and 1572, for Sheikh Mousa Muslihiddin Efendi, one of the renowned (medical) doctors of the time of Suleiman the Magnificent. It is indicated in the epitaph on the gate of the courtyard of Merkez Efendi Mosque that the mosque was renovated by Sultan Mahmud II between 1837 and 1838.

In his Istanbul Encyclopedia, M. Baha Tanman details this mosque-God's House as follows:

Occupying a rectangular area (17 x 16), the mosque-God's House displays the design of a small mosque with stone walls and a folded ceiling.

Its walls are built with rubble and bricks with plastered tops and reinforced with boiler-scale plasters and the doors and windows are framed with the same type fixed frames. The structure is composed of a closed last community place and a harim (harem?) part, both of which have got a rectangular plan. In the middle of the northern front in front of which a stone base extends, the main entrance is found; on each of the sideways is a door and a window that is symmetrical according to this. The door to the right gives access to the uppermost muezzin gathering place and the one to the left to the women's gathering place that is in the same position, and to the Imperial gathering place. As is the case for this front, all the openings contained by the structure (doors and windows) are passed through with brick-laid round arches but at the fronts,

Kanuni'nin kızkardeşi Şah Sultan tarafından 1552-1572 tarihleri arasında yaptırılan Merkez Efendi Cami-Tevhidhanesi.
(Fotoğraf: İsmail Küçük)

*Merkez Efendi Mosque-God's House built by Shah Sultan, sister of Suleiman the Magnificent, between 1552 and 1572
(Photo by İsmail Küçük).*

they are framed with rectangular-opening cut boiler-scale fixed frames.

Walls of the last community place are blind. Besides the staircases that allow for access to uppermost gathering places, one notices a small unit to the western aspect of this space created by a wooden enceinte, which was once probably used as a square room and is currently used as an Imam Room. The wall that separates the last community from harim (harem?) was created by laying lath-and-plaster wall pieces in between four square-section, Doric headed wooden studs. Doors and windows on this wall also have the position of those on the northern front

The main ritual ceremony area is surrounded from sideways by gathering places with their elevated ground and these gathering places that are designed for men who do not take part in “devran” (circular) “zıkr” (repeating) are delineated by simple wooden banisters. Two windows on each of the western and eastern walls and, apart from these, a door, which has been later cancelled and converted into a cupboard niche, are found on the eastern wall. It is understood that the door in question was thought of with a view to establishing the connection between the Sultan’s lodge in the eastern direction of the mosque-God’s House and Sultan’s gathering place in harim (harem?). There is the semicircular-plan and round-arched mehrap on the axis of the southern wall, and a window near each of these.

On the southern boundary of the gathering place storey that occupies the top of the last community, facing harim (harem?), twelve wooden columns are aligned and each of the eastern and western ends of the gathering place are reinforced projections. The U-plan mezzanine thus obtained is separated in itself with wooden enceintes into three gathering-place units and of these sections, the one in the east is put to use as Sultan’s gathering place, the one in the west as the muezzin’s gathering place and the one in the middle as the women’s gathering place. Openings of Sultan’s gathering place facing harim (harem?) are closed with baroque-style carved and gilded wooden grids and on to each of them, pediments made from oyster shells and curled leaves are placed and tight-texture wooden lattices are used in the women’s gathering place.

The minaret that rises on the boundary between the last community place and harim (harem?) on the western wall of the mosque-God’s house has a square-base pedestal with an outward pro-

Merkez Efendi Cami-tevhidhane'sinin içi.
(Fotoğraf: Engin Yıldız)

The interior of Merkez Efendi Mosque-God's House.
(Photo by Engin Yıldız)

len imam odası olarak kullanılan , ahşap perde duvar ile meydana getirilmiş küçük bir birim dikkati çeker. Son cemaat yeri ile harimi ayıran duvar, kare kesitli, Dor başlıklı dört adet ahşap sütunun arasına bağdadi sıvalı duvar parçaları örülmesi suretiyle oluşturulmuştur. Bu duvardaki kapı ve pencereler de kuzey cephesindekilerin konumuna sahiptir.

Harimdeki asıl ayin alanı yanlardan, zeminleri yüksek mahfillerle kuşatılmıştır ve devrana katılmayan erkek seyircilere ayrılan bu mahfiller basit ahşap korkuluklarla sınırlandırılmıştır. Batı ve doğu duvarlarında ikişer pencere, doğu duvarında, pencereden başka, sonradan iptal edilerek dolap nişine dönüştürülen bir kapı bulunur. Söz konusu kapının, cami-tevhidhânenin doğu yönündeki hünkar köşkü ile harimdeki hünkar mahfili arasındaki bağlantıyı sağlamak amacıyla düşünüldüğü anlaşılmaktadır. Güney duvarının ekseninde yarım daire planlı ve yuvarlak kemerli mihrap, bunun yanlarında birer pencere yer alır. Son cemaat yerinin üstünü işgal eden mahfil katının hareme bakan güney sınırında on iki ahşap sütun sıralanmakta, söz konusu mahfilin doğu ve batı uçları birer çıkma ile donatılmış bulunmaktadır. Böylece elde edilmiş olan U planlı asma kat, kendi içinde ahşap perde duvarları ile üç mahfil birimine ayrılmış, bu kesimlerden doğudaki hünkar mahfili, batıdaki müezzin mahfili, ortadaki de kadınlar mahfili olarak değerlendirilmiştir. Hünkar mahfilinin harime bakan açıklıkları , barok üslupta, oymalı ve yıldızlı ahşap şebekelerle kapatılmış, bunların üzerine istiridye kabuğu kıvrımlı yapraklardan oluşan birer alınlık oturtulmuş, kadınlar mahfilinde ise sık dokulu ahşap kafesler kullanılmıştır.

Cami-tevhidhânenin batı duvarında , son cemaat yeri ile harimin sınırında yer alan minarenin, dışa taşkın, kare tabanlı kaidesi bir sıra kesme küfeki taşı ve iki sıra tuğla ile almaşık düzende örülmüştür. Yapının ilk inşa döneminden günümüze intikal eden yegane ögesinin bu kaide olduğu, minarenin geriye kalan kısmının II. Mahmud döneminde yenilediği bilinmektedir. Nitekim birçok geç dönem minaresinde olduğu gibi , burada da pabuç kısmı olmaksızın, silindirik biçimindeki gövde doğrudan kaideye oturur. Tuğladan örülen gövde altta kesme küfekiden bir bilezikle kavranmış, altı silmelerle dolgularan şerefe kesme taştan bezemesiz korkuluklarla kuşatılmış, minare, koni biçiminde kurşun kaplı bir ahşap külahla taçlandırılmıştır. Basık kemerli minare kapısı müezzin mahfiline açılmaktadır. Cami- tevhidhânedede, hünkar mahfili şebeke-

Merkez Efendi
Cami-tevhidhânesi'nin arka kısmı.
(Fotoğraf: Engin Yıldız)

jection. The pedestal was built in an alternating order, with one row of boiler-scale stones and two rows of bricks. It is known that the only element that has survived from the first construction date to the present day is that pedestal and that the remaining part of the minaret was renovated during the time of Sultan Mahmud II. As a matter of fact, as is the case for many late-period minarets, the cylindrical body directly sits here as well on the pedestal without any need for the base. The body built with bricks is held below with a cut boiler-scale annulet and the minaret balcony the underneath of which is filled with moldings is surrounded by plain banisters and the minaret is crowned with a conic lead-covered wooden steeple.

Lower-arched minaret door opens to muezzin's gathering place.

Apart from grids of the Sultan's gathering place, another noteworthy adornment at the mosque-God's House is the curtain motifs of mehrab. Wooden minbar that is compatible with the plainness of the structure displays a simple design. One can take notice of signboards written on the walls of harim (harem?) with gilded inscriptions, mainly on a black base, which belong to 19th century.

TAKKECİ İBRAHİM AĞA MOSQUE

Takkeci İbrahim Çavuş Mosque is also known as Arakiyeci İbrahim Ağa Mosque. It is within the boundaries of Maltepe Quarter of Zeytinburnu District, on the old Edirne Road.

As written on the epitaph of the mosque, it was built between 1591 and 1592 by İbrahim Çavuş (Sergeant). There are a school building and a public fountain near the mosque. The mosque was used as a Halwati Lodge.

Located in a three-gate, large courtyard, the mosque was constructed with 1.15 m.-thick cut-stone and two rows of brick.

Architecture of the mosque is described in the Istanbul Encyclopedia as follows: Internal measurements of the mosque are: 11.70 x 11.25 m. Wide-eave last community place sitting on a two-row poles having a depth of 7.75 m., encircles the U-shaped building. Front and sideway eaves pediments are triangular in shape. The minaret is built from cut-stone and has a multifaceted body, while the underneath of the minaret balcony is stalactitic. It is totally original. The gathering place is also climbed up through the minaret. The main gate on the last community wall is decorated with two rows of almonds,

*Back section of Merkez Efendi Mosque-God's House.
(Photo by Engin Yıldız)*

lerinden başka kayda değer bezeme, mihrabın içindeki perde motifleridir. Yapının yalınlığı ile uyum sağlayan ahşap minber basit bir tasarım sergiler. Harimin duvarlarında, 19. yy'ın ünlü hattatlarına ait , çoğu siyah zemin üzerine yıldızla yazılmış (zerendud) levhalar dikkati çeker.

TAKKECİ İBRAHİM AĞA CAMİİ

Takkeci İbrahim Çavuş Camii, Arakiyeci İbrahim Ağa Camii olarak da bilinir. Zeytinburnu ilçesinin Maltepe mahalle sınırları içinde, eski Edirne yolu üzerindedir.

Camii kitabesinde yazılı olduğu gibi İbrahim Çavuş tarafından 1591-92 tarihinde yaptırılmıştır. Caminin yanında mektep ve sebil de bulunmaktadır. Cami, Halveti Tekkesi olarak kullanılmıştır.

Üç kapılı geniş bir avlu içinde yer alan cami, 1.15 metre kalınlığında kesme taş ve iki sıra tuğla ile yapılmıştır.

İstanbul Ansiklopedi'sinde caminin mimarisi şöyle anlatılmıştır: Caminin iç ölçüleri 11.70x 11.25 m'dir. 7.75 m. derinliğinde iki sıralı ahşap direk üzerinde, geniş saçaklı son cemaat yeri U şeklinde binayı çevrelemektedir. Ön ve yan saçak alınları üçgen biçimindedir. Minare kesme taştan, çok kenarlı bir gövdeye sahip, şerefe altı stalaktitlidir. Bütünüyle orijinaldir. Mahfile minareden de çıkılmaktadır. Son cemaat duvarındaki cümle kapısı sade silmeli çerçeve içinde, iki sıra bademle tezyin edilmiştir. Caminin kitabesi makaralı kapı kemeri üzerinde üç satır halindedir. Türkçe olarak kartuşlar içine girift bir celi sülüs yazılmıştır. Ahşap cümle kapısı orijinaldir ve künde-kari tekniği ile yapılmıştır. Cümle kapısı sağ ve solunda ikişer alt ve üst pencere mevcuttur. Alt pencereler arasında iki adet üstü dilimli ve köşeleri malakari ile süslenmiş mihrap bulunmaktadır. Son cemaat yerindeki alt pencerelerin kemer aynalarında mermerden celi sülüsle Fatih, İhlas, Felak ve Nas sureleri kabartma olarak yazılmıştır. Caminin sağ duvarında, minare yanında ikinci bir kapı daha vardır. Cami on dört alt ve on dört üst pencereye sahiptir. Üst pencereler sivri kemerli ve basit müzeyyen alçılıdır. Mihrap üzerindeki müzeyyen pencerede besmele vardır. Pencere ahşap kanatlarının bazıları zamanımıza kadar ulaşmıştır. Mihrap duvarındaki pencerelerin kemer aynalarında son cemaat penceresindeki gibi celi sülüs yazılar mevcuttur. Diğerlerinde ise çini panolar yer almıştır. Dokuz ahşap direk üstündeki mahfil U şeklinde camiyi sağ ve sol duvar ortalarına kadar sarmaktadır. Yan duvarların mahfil altına isabet

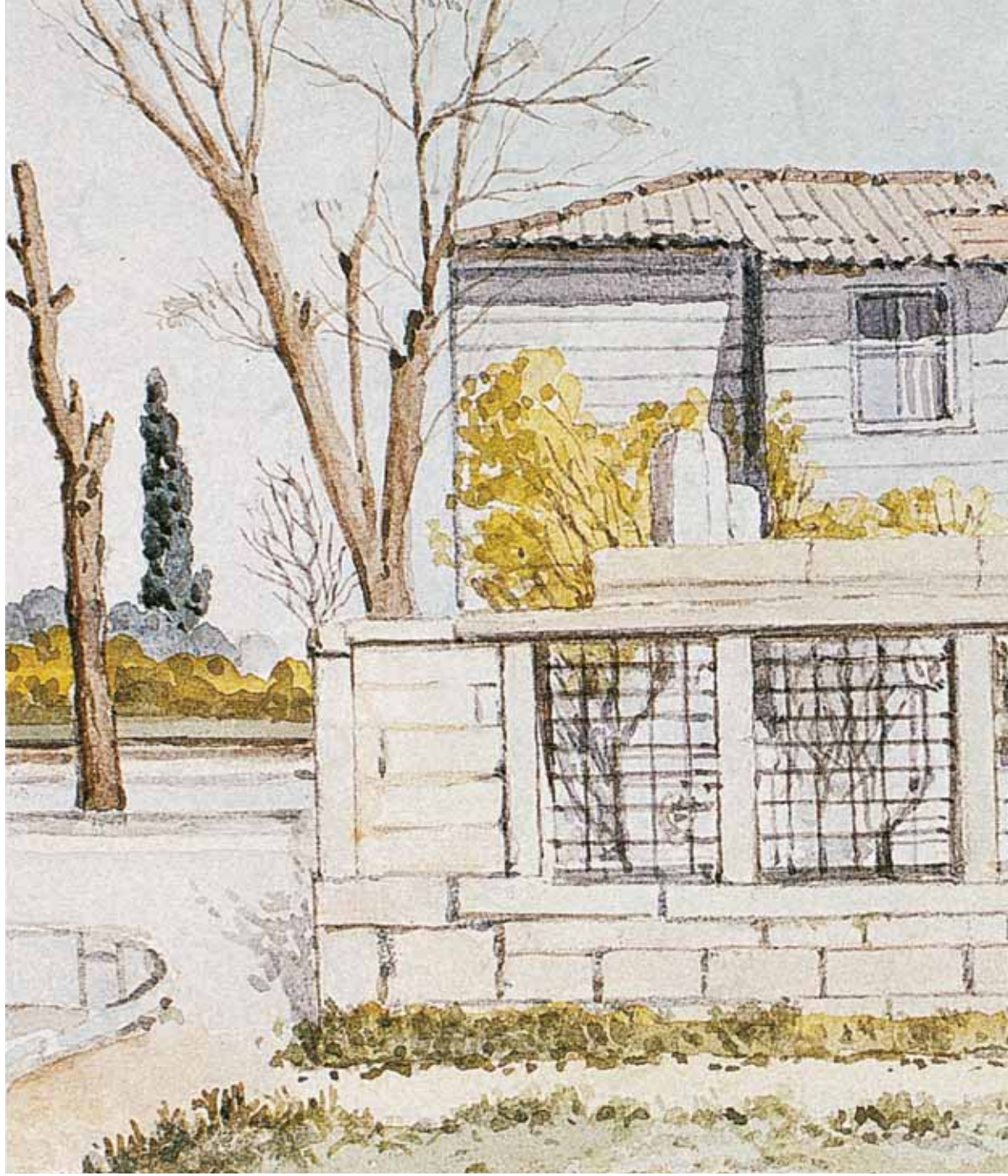
within a simple-molding frame. The epitaph of the mosque is in the form of three lines on a rolling door archway. An intricate "sülüs" type calligraphic inscription is written in cartridges in Turkish. Wooden main gate is original and made with "künde-kari" technique (A technique practiced during the Ottoman Period, involving the interconnection of small-cut wood pieces in such a way as to form geometrical adornments on important gates). To each of the right and left sides of the main gate are upper and lower windows. In between the lower windows are two mehrabs with a cusped top and corners adorned with decorative plasterwork. In the arch mirrors of the lower windows at the last community place Koran surahs of Fatih, İhlas, Felak and Nas are written as embossed designs in "sülüs" type calligraphic inscription. There is a second door (gate) on the right-hand wall of the mosque, near the minaret. The mosque has fourteen lower and fourteen upper windows. Upper windows are pointed-arched and with decorative plasterwork. On the window with decorative plasterwork over mehrab is found the formula bismillahirrahmanirrahim. Some of the wooden wings of windows have survived up till today. In the arch mirrors of the lower windows on the mehrab window are found "sülüs" type calligraphic inscriptions, just like at the last community window. There are tiled panels on others. Gathering place sitting on nine wooden posts encircles the mosque until the middle points of right and left hand-side walls, in a U-shape. Two epitaphs facing each other are placed in between the two windows of the side-walls that come incidentally under the gathering place.

The main fame of the mosque is based on its tiles in it. All the walls, up to the arch tops of windows, were covered with the finest examples of Iznik works of the 16th century. Pomegranate-red, aquamarine, green and dark blue colors fill the interiors of ornaments and Chinese clouds. Interiors of arch squinches in between the windows adorned with vases and flower bouquets are decorated with rich motifs. Except its plaster muqarnases, mehrab is entirely coated with tiles and the mehrab verse is written with tiles. Despite this, besides many valuable original tiles, some walls have imitations too. Some panels have been removed and they have been replaced with the new ones made with printing technique. It is known that some of these were given to Salazar Museum in Lisbon as a gift by

Topkapı'daki Takkeci İbrahim Ağa Camii'nin duvara bitişik anıtsal çeşmesi.
(Fotoğraf: Engin Yıldız)

Monumental fountain adjoined to the wall of Takkeci İbrahim Ağa Mosque at Topkapı.
(Photo by Engin Yıldız)

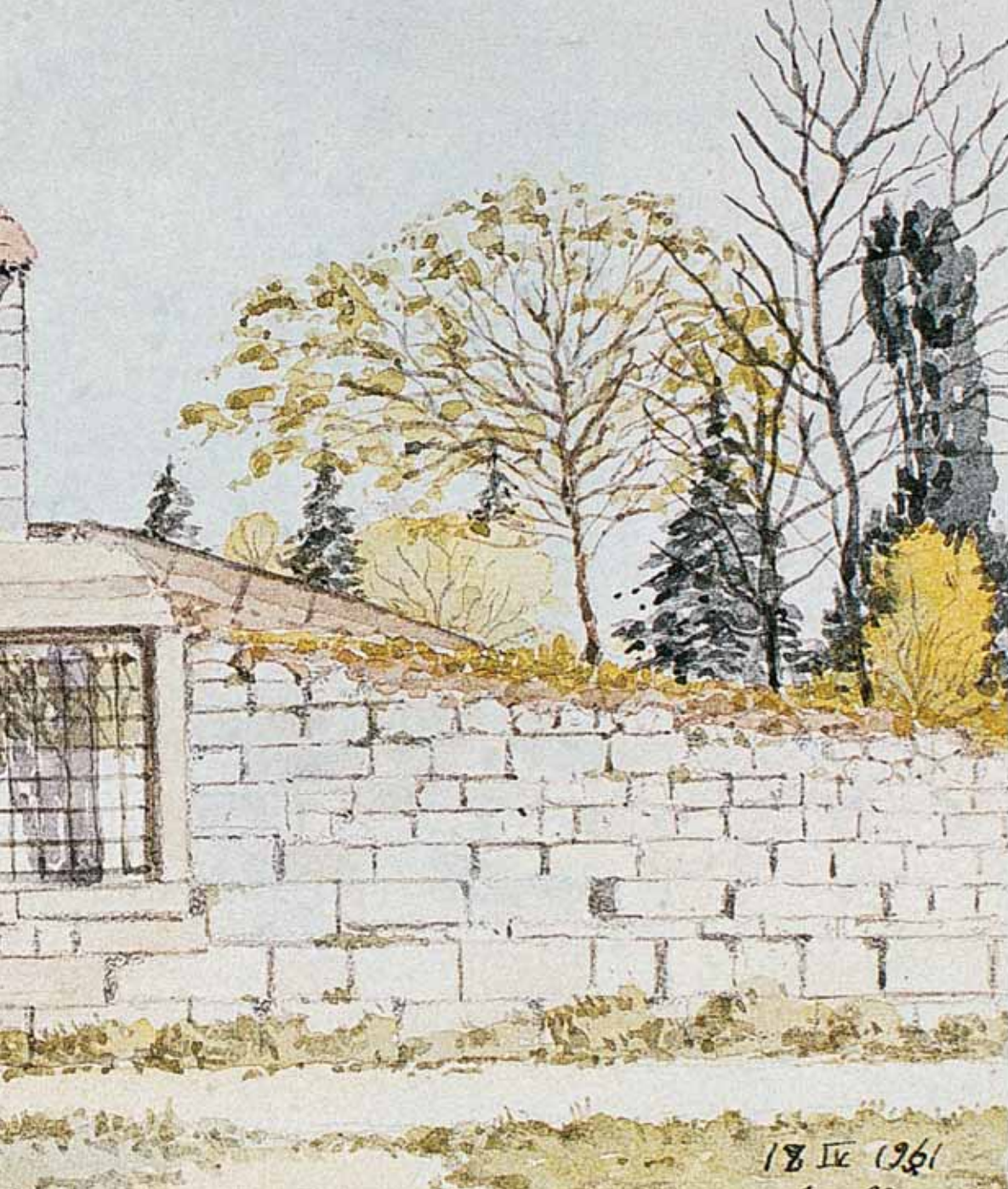

eden iki pencere arasında karşılıklı olarak birer kitabe konmuştur.

Caminin asıl şöhreti, içindeki çinilerden dola-yıdır. 16. yüzyılın en güzel İznik işi örnekleriyle pencerelerin kemer tepelerine kadar bütün duvarlar kaplanmıştır. Nar çiçeği kırmızısı, patlak camgöbeği, yeşil, lacivert renkler rumi ve hatayi desenlerin, çin bulutlarının içlerini doldurmak-

Gulbenkian. With its marble minbar, grid ban-ister, latticed balustrades and simple moldings, the mosque is a fine and proportionate work of its age. Wooden dome is cusped with a gilded lath and muqarnases at its bottom are adorned with two rows of almonds and leaves. In a circle in the center of the dome is a repeated verse. Adjoined to the right-hand side of the door

tır. Pencere aralarında vazo ve çiçek buketleriyle bezenmiş kemer köşeliklerinin içleri zengin motiflerle süslenmiştir. Mihrabın alçı mukarnasları hariç, tamamı çini ile kaplanmıştır ve mihrap ayeti çiniyle yazılmıştır. Bununla beraber birçok kıymetli orijinal çinilerin yanında, bazı duvarlarda taklitleri de bulunmaktadır. Bazı panolar tamamen sökülerek alınmış ve yerlerine

(gate) the courtyard of the mosque in the direction of Mecca is a public fountain with an open top, a water well and its reservoir and a school-building.

Tiles of the mosque, its gate made with “kündekari” technique and many of its similar architectural elements have survived up till today with their original forms. The mosque has been sub-

Drawing of Takkeci İbrahim Ağa mosque by Süheyl Ünver.

Fatih Cami'nin içi ve dış görünümü.
(Fotoğraflar: Engin Yıldız)

baskı tekniği ile yapılmış yenileri konulmuştur. Bunlardan bazılarının Gülbenkyan tarafından Lizbon'daki Salazar Müzesine hediye edildiği bilinmektedir. Cami, mermer minberi, şebekeli korkuluğu, kafesli yanlıkları ve sade silmeleri ile devrinin güzel ve nispetli bir eseridir. Ahşap kubbe yıldızlı çıta ile dilimlenmiş, eteklerindeki mukarnasları altın yıldızlı

jected to a comprehensive repair twice. The first of these was carried out in 1830 and the second in 1985 by Evkaf Administration. In the second repair, original gold-gilded embroideries have been discovered in the ceiling, studs and arches (vaults) of the gathering place. And the embroidered piece on the ceiling in the interior of the entrance gate has been taken to be repaired by

iki sıra badem ve yapraklarla tezyin edilmiştir. Kubbe göbeğinde yuvarlak içinde tekrarlanan bir ayet bulunmaktadır.

Caminin avlusunun kible tarafındaki kapının sağına bitişik, üstü açık bir sebil, su kuyusu ve haznesi ile mektep binası bulunmaktadır.

Caminin, büyük ölçüde çinileri, künde-kari tekniği ile yapılmış kapısı ve bunlar gibi birkaç

the officials of Evkaf Administration.

On the corner head, on the other side of Takkeci Mosque Street, to the east of the mosque; the other public fountain of Ibrahim Aga, as well as his and his son's tombs are located. Two windows of the fountain face each of the two streets on the corner.

There exist several rumors concerning the con-

*The interior and external view of Fatih Mosque.
(Photo by Engin Yıldız)*

Camide yer alan kitabelerden biri.
(Fotoğraf: Engin Yıldız)

mimari unsuru günümüze kadar orijinal şekliyle gelebilmiştir. Camii iki kez esaslı bir onarım görmüştür. Bunlardan ilki 1830 yılında , ikincisi ise 1985'de Vakıflar İdaresi tarafından yapılmıştır. Son onarımda mahvil tavan , dikme ve kemerlerinde orijinal altın yıldızlı nakışlar bulunmuştur. Giriş kapısının iç tarafındaki tavan üzerindeki nakışlı parça ise, tamir edilmek için

struction of the mosque. The most widespread of these is as follows:

Takkeci İbrahim Ağa repeatedly dreams of having heard the following: "Go to Baghdad. There are three grapes as kismets for you on the vine found under the palm tree at the start of the bridge. Take them and eat them!". When this dream of his is repeated many times, he sets out

Vakıflar İdaresi yetkililerince alınmıştır. Caminin doğusunda Takkeci Camii Sokağı'nın öbür tarafında, köşe başında İbrahim Ağa'nın diğer sebili, kendisinin ve oğlunun kabirleri yer almıştır. Sebil, köşede her iki sokağa karşı ikişer pencerelidir. Caminin yapılışına ilişkin çeşitli söylentiler vardır. Bunlardan en yaygın olanı ise şöyledir:

for Baghdad and does as he dreams: he eats the grapes. He then begins to think this over. When an old man comes close to him and asks what he is thinking of, he tells the old man about his dream. Upon this, the old man replies: "You are so naïve. Is it logical to come to Baghdad for three grapes? Just like you, even though I have been dreaming of it for the last years, and

*One of the inscriptions in the mosque.
(Photo by Engin Yıldız)*

Kazlıçeşme'nin bugün boş olan alanın ortasındaki Merzifonlu Kara Mustafa Paşa Mescidi'nin iç görünümü. (Fotoğraf: Engin Yıldız)

Takkeci İbrahim Ağa defalarca düşünde “Bağdat’a git, köprüünün başındaki hurma ağacının altında bulunan asmada senin üç üzüm tanesi kısmetin vardır. Onu al, ye!” sözlerini işitir. Bu düşü birçok kez tekrarlanınca Bağdat’ın yolunu tutar ve düşünde gördüğünün aynısını yaparak üzümleri yer. Sonra da düşünmeye başlar. Yanına yaklaşan bir ihtiyar niye düşündüğü-

even though they tell me in my dream that there are three jars of gold under the coal cellar of the house of a skullcap seller at Topçular outside Topkapi, I do not go there.”

Hearing these words from the old man, Takkeci (skullcap seller) İbrahim Ağa becomes extremely gladdened, because the house described is his own. He promptly returns from Baghdad to Is-

nü sorunca o da gördüğü düşü anlatır. Bunun üzerine ihtiyar adam:
“Sen ne safmışsın” der. “Üç üzüm tanesi için Bağdat’a gelinir mi? Ben de senin gibi üç yıldır rüya görürüm de bir türlü Topkapı dışında Topçular’da bir takkecinin evindeki kömürlüğün altında üç küp altın var git al derler de gitmem.”

tanbul and finds the gold at the place mentioned by the old man and constructs a mosque. Today, the mosque is now within a space that has remained empty as a result of the demolition of the previous Thrace Garage and it is away from attention and visitors and is in an unattended condition..

*Internal views of Merzifonlu Kara Mustafa Pasha in the currently empty area at Kazlıcesme.
(Photo by Engin Yıldız)*

İhtiyarın bu sözlerini işiten Takkeci İbrahim Ağa'nın gözünde sevinç şimşekleri çakar. Çünkü tarif edilen yer kendi evidir. Hemen Bağdat'tan İstanbul'a dönerek ihtiyarın söylediği yerde altınları bulup bu camiye yaptıdır.

Cami bugün, eski Trakya garajının yıkılması sonucunda boş kalan bir alanın içinde, gözlerden ve ziyaretçilerden uzak, bakımsız bir haldedir.

FATİH CAMİİ

Kesin inşa tarihi ve kimin tarafından yaptırıldığı bilinmemektedir. Kazlıçeşme Camii olarak da bilinmektedir. II. Mahmut döneminde ve daha sonra da 1954'de onarılarak bugünkü konumuna getirilmiştir. Caminin yalnızca minaresinin alt gövdesi günümüze kadar orijinal bir biçimde gelmiştir. Minaresinin yerinin diğer camilerden farklı bir yönde olması çeşitli söylentilerin ortaya çıkmasına neden olmuştur.

Tahsin Öz, İstanbul Camileri adlı yapıtının I. cildinde bu cami ile ilgili şu kısa bilgileri vermektedir:

Kazlıçeşme ve Yedikule Cami olarak da bilinir. Fatih Sultan Mehmet yaptırmıştır. Mabet kargir ve ahşap çatılıdır. Minaresi solda olup minberi ahşaptır. 1813'de esaslı tamir ve tadilat görmüştür.

Caminin yanında bugün harap bir konumda olan hamam bulunmaktadır.

MERZİFONLU KARA MUSTAFA PAŞA MESCİDİ

Kazlıçeşme'de, aynı adı taşıyan çeşmenin biraz güneyinde yer almaktadır. Kasaplar ve İskele Mescidi adı ile de anılmaktadır. Bu bölgede dericilerin arasında kalan mescid, fabrikaların yıkımından sonra boş kalan arazinin deniz tarafına yakın kısmında tek başına kalmıştır.

17. yüzyılın sonlarında Sadrazam Merzifonlu Kara Mustafa Paşa tarafından yaptırılmıştır. 1780 yılında geniş çaplı bir onarım gören yapı zamanla harap olunca, son yıllarda yeni baştan tekrar onarılmıştır. Bir süre kapatılan cami, bugün ibadete açık bulunmaktadır.

Orijinalinin fevkani olduğu bilinen yapı onarımlardan sonra kare planlı olmuştur.

Üstü ahşap tavanlı ve kiremit kaplı çatı ile örtülüdür. Yapının batı cephesinde hafif bir çarpıklık görülmektedir. Bu cephede yer alan dikdörtgen açıklıklı bir kapı ile mescide girilir. İçeride, kuzey ve batı taraflarında, dört tanesi serbest, iki tanesi duvara bitişik olan altı ahşap direk ile taşınan L şeklinde ahşap bir mahfil bulunmaktadır. Kuzey ve güneyde ikişer, batıda bir, doğuda dört

FATİH MOSQUE

Certain date of construction of the mosque and who built it are not known. It is also known as Kazlıcesme Mosque. It was repaired first during the period of Sultan Mahmud II and then in 1954 and was thus brought to its present condition. Only the lower body of the minaret of the mosque survived up till today in its original shape. That its minaret is located in a direction different from the others has given rise to various rumors.

In Volume I of his work entitled, "Mosques of Istanbul", Tahsin Öz gave the following brief information about this mosque:

It is known as Kazlıcesme and Yedikule Mosque. It has been constructed by Sultan Mehmed II the Conqueror. The temple is stone-built and has a wooden ceiling. Its minaret is to the left and its minbar is wooden. It underwent an extensive repair and alteration in 1813.

Near the mosque is the bath that is in ruinous condition today.

MERZİFONLU KARA MUSTAFA PAŞA SMALL MOSQUE

It is located a bit to the south of the fountain carrying the same name, at Kazlıcesme. It is also known under the names of Kasaplar and İskele Small mosque. Remaining amidst the leather traders in the area, the small mosque has remained alone in the section of the territory that has been rendered empty after the demolition of factories, close to the seaside.

It was built by Grand Vizier Merzifonlu Kara Mustafa Pasha in the 17th century. Undergoing an extensive repair in 1780, the structure was damaged in time and was repaired anew. The mosque was closed for some time but it is open today for worshipping.

Known to be originally in an upper position, the structure has been given a square plan after the repairs.

Its upper part has a wooden ceiling and a roof covered with roof-tiles. A slight deformity is noticeable in the western front of the structure. One can enter the small mosque through a gate that has a rectangular opening. Inside, to the northern and western sides is a "L"-shaped wooden gathering place carried by six wooden posts, four of which are free and the rest two adjoined to the wall. There are two windows to north, two to the south, one to the west and four to the east. Minbar and preaching pulpit in the small mosque have been newly built.

Merzifonlu Kara Mustafa Paşa Mescidi'nin dış görünümü.
(Fotoğraf: Engin Yıldız)

External views of Merzifonlu Kara Mustafa Pasha in the currently empty area at Kazlıcesme.
(Photo by Engin Yıldız)

pencere yer almaktadır. Mescitte yer alan minber ve vaaz kürsüsü yeni yapılmıştır. Mescidin minaresi alışılmıştın dışında batı duvarının mihrap duvarı ile birleştiği köşeye yakın olarak yerleştirilmiştir. Alttan yukarı doğru daralan çokgen kaide üzerinde silindirik gövdeli minare, tek şerefeli ve üzeri kurşun kaplı piramidal külahlı olup gövdesi bütünüyle sıvalıdır. Caminin mihrap duvarında, 1823 tarihinde yapılan ve üzerinde iki satırlık kitabesi bulunan ama bugün kullanılmayan bir çeşme yer almaktadır.

KAYNAKÇA:

- Abdullah KURAN, *Mimar Sinan, Hürriyet Vakfı Yayınları, İstanbul 1986.*
M. Baba TANMAN, "Merkez Efendi Külliyesi", *İstanbul Ansiklopedisi, Cilt:5, Kültür Bakanlığı ve Tarih Vakfı'nın Ortak Yayını, İstanbul, 1994.*
İ. Aydın YÜKSEL, *İstanbul Ansiklopedisi, Cilt: 7. Kültür Bakanlığı ve Tarih Vakfı'nın Ortak Yayını, İstanbul, 1994.*
Tahsin ÖZ, *İstanbul Camileri, Türk Tarih Kurumu Baimevi, Ankara, 1987.*
G. ÖNEY, *Türk Çini Sanatı, İstanbul 1976.*
E. YÜCEL, *Altın Yol ve Takkeci Camii Çinileri, Türkiyemiz, S:18. Şubat 1976.*

Minaret of the small mosque is unusually located close to the corner where the western wall and mehrab wall are joined. Cylindrical bodied minaret sitting on a multilateral pedestal that is narrowed from bottom towards the top has got a single balcony and a lead-coated pyramidal. It is entirely plastered.

On the mehrab wall of the mosque is a fountain made in 1823, which has a two-line epitaph. The fountain is not used today.

BIBLIOGRAPHY:

- Abdullah KURAN, *Architect Sinan, Hürriyet Vakfı Publicaitons., İstanbul 1986.*
M. Baba TANMAN, "Merkez Efendi Complex", *İstanbul Encyclopedia, Vol.:5, A Joint Work by Ministry of Culture and History Foundation, İstanbul, 1994.*
İ. Aydın YÜKSEL, *İstanbul Encyclopedia, Vol.: 7. A Joint Work by Ministry of Culture and History Foundation, İstanbul, 1994.*
Tahsin ÖZ, *Mosques of İstanbul, Printing House of Turkish History Association, Ankara, 1987.*
G. ÖNEY, *Turkish Tiles Art, İstanbul 1976.*
E. YÜCEL, *Altın Yol and Takkeci Camii Tiles, Our Turkey, p. 18. February 1976.*

Merkez Efendi
Tevhidhanesi'nin arka kısmı.
(Fotoğraf: Engin Yıldız)

Merkez Efendi Lodge from rear.
(Photo by Engin Yıldız)

ZEYTİNBURNU SEBİL VE ÇEŞMELERİ

KAZLIÇEŞME

Kazlıçeşme semtine adını veren ve üzerinde kaz kabartması bulunan çeşmedir.

Dış mekânda serbest, tek cepheli, kanatsız, tek musluklu, küp gövdeli, kesme taştan klasik üslupta yapılmış bir çeşmedir.

Kitabesinin altında , kare bir çerçevenin içinde alçak kabartma şeklinde stilize işlenmiş bir kaz resmi bulunmaktadır. Musluğun iki yanında taş nişi (maşrapa yuvaları) bulunmaktadır. Tekne (yalak) kısmı ise bugün yol seviyesiyle aynı düzeyde kalmış, zamanla değişikliğe uğrayarak günümüzdeki şeklini almıştır. Çeşmenin iki yanında yer alan yük ya da testi sekileri günümüze kadar ulaşmıştır.

Çeşmenin yapılışına ilişkin çeşitli söylenceler vardır. Bunlardan biri de şöyledir: İstanbul'un kuşatılması sırasında su sıkıntısı baş göstermiş, Fatih'in sekbanbaşı da uçuşan kazları görünce, kazların bulunduğu yerde

mutlaka su vardır diyerek orayı kazdırmış ve su bulmuştur. Çeşmeye ve dolayısıyla da semte bu ad verilmiştir.

Haznesi kesme taştandır. Kaz kabartmasının üzerinde yer alan kitabesinin de çeşmenin tarihi ebced hesabı ile şu dizelerle belirtilmiştir:

Gördü bir Aşık dedi tarihini
“Nuş içinde yarane sahha afiye 953”
(Gördü bir aşık söyledi tarihini
Sağlık ve esenlikle içen dostan
1537)

Ayrıca çeşmenin üzerindeki yazıtta da şu satırlar yer alır:

Mehmet Bey ki yaptı hayri ali
Getürdi alme bir mai cari
(Mehmet Bey büyük bir iylik yaptı
Halka bir akar su getirdi)

Bu yazıtlardan da çeşmeyi Mehmet adlı birinin yaptırdığı anlaşılmaktadır. Yalnızca yapılış tarihine ilişkin bilgiler çelişkilidir.

Bu kitabenin aşık Mehmet Çelebi'ye ait olduğu sanılmaktadır. Müderris

ve kadı olup 979'da Üsküp'de ölmüştür. Cömert ve latifeci olarak tanınan Mehmet Çelebi'nin birçok eseri bulunmaktadır.

Evliya Çelebi , Seyahatname'sinde bu çeşmeden şöyle söz eder:

“Yedikule kasabasının haricinde bir çeşm-i cenfezanın kemeri altında çarköşe bir beyaz mermer üzere üstad-ı mermer bir kaz tasvir edilmiştir ki dillerle tabiri imkânsızdır. Gören, ziruh zanneder. Buna binaen o çeşme Kazlıçeşme namı ile şöhrat olmuştur.”

Kazlıçeşme üzerine bir de Rum söylencesi vardır. Yaşlı bir Rum kadın hastalandıktan sonra üç gece arka arkaya aynı düşü görür. Düşünde karşısına çıkan güzel bir kadın ona Kazlıçeşmeye'ye gidip yıkanmasını önerir. Yaşlı kadın bu çeşmede yıkanıldıktan sonra da şifa bulur. Bu söylencenin çeşmenin yakınlarında kilisesi bulunan Paraskevi ile de ilişkili olduğu iddia edilir.

NAFİZ EFENDİ SEBİLİ

Zeytinburnu Merkezefendi mahallesinde Yenikapı Mevlevihanesi'nin bahçe kapısı girişinin sağında idi. Kapının sol tarafında yer alan muvakkithane ile simetrik olarak, 1848-1849 yıllarında Sultan Abdülmecid devri Maliye Nazırı Abdurrahman Nafiz Paşa tarafından yaptırılmıştı. Dışarıdan iki metre uzunluğunda sekizgen bir plana sahipti. Biri kapı girişindeki üstü açık geçitte, diğeri ise caddeye bakan iki pencereye sahipti. Yan tarafında 4x2 boyutlarındaki su haznesi ise hâlâ mevcuttur. Muvakkithane ile aynı mimari özelliklere sahip olan sebilden bugün ne yazık ki hiç bir iz kalmamıştır.

Tekkelerin kapatılmasından sonra sahipsiz kalarak kendi haline bırakılan mevlevihane, bir süre de okul olarak kullanılmıştır. Sebilhanenin, tekkenin okul olarak kullanıldığı sıralarda müdür odasının manzarasını kapattığı gerekçesiyle yıktırıldığına

ilişkin kayıtlar mevcuttur. Mevlevihane , 9 Eylül 1961'de hünkar mahallinin altından çıkan bir yangın sonucu harap bir duruma gelmiştir. Bugün de, ne yazık ki aynı görünümünü korumaktadır.

KAPICI İSMAİL AĞA ÇEŞMESİ
Zeytinburnu'nda cadde üzerinde yer alır. Üzerinde yer alan kitabeden, 1903'de Kapıcı İsmail Ağa tarafından yaptırıldığı anlaşılmıştır. Kitabede şunlar yazmaktadır: "Kapıcı İsmail Ağa yaptı bir çeşme rana Gelen geçen suyun içüp sahibihayra etsün dua 1321 (Miladdi:1903)"

HACIBAYRAM CAN ÇEŞMESİ
1548 tarihinde yaptırılmıştır. Silivrikapı'nın batısında, mezarlıklar içinden geçen yol üzerinde, Zeytinburnu sınırları içinde yer alır. Banisi Hacı Bayram Can'ın kim ol-

duğu bilinmemektedir. Kesme taştan, Türk klasik mimari üslubunda yapılmıştır. Küp gövdeli, tek cepheli ve kanatlıdır. Çeşitli düzenlemeler sonucu bugün yol seviyesinin bir hayli altında kalmıştır. Kitabesi şöyledir:

"Çeşme Hacı Bayram Can Sene 955 (Miladi: 1548.)"

MERKEZEFENDİ ÇEŞMESİ
Merkezefendi Camisi'nin bahçe kapısının sağında yer alır. 1227 (Miladi: 1811) tarihinde yapılmıştır. Söylentiye göre; Merkezefendi bu yöreye yerleştikten sonra bu çeşmenin yerini düşünce görmüş ve daha sonra burayı kazdırarak çeşme yaptırmıştır. Çeşitli hastalıklara deva verdiği ve özellikle de sıtma hastalığını iyileştirdiği iddia edilmektedir. Vasıf adlı ozanın tarihini belirtmek için yazdığı dizelerin ikincisinde; "Eyle nuş abizülali Hasaneyn aşkına ma (Şu duru suyu iç Hasan-Hüseyn

aşkına)
1227 (Miladi: 1811)”

MERZİFONLU KARA MUSTAFA PAŞA ÇEŞMESİ

Kazlıçeşme’de Kasaplar Mescidi duvarına bitişik olarak yapılmıştır.

Günümüzde bu çeşmenin bulunduğu kısım basık yuvarlak kemerli bir niş şeklinde olup aynası sıva ile örtülmüştür. Kemerin üzerinde iki satırlık mermer tamir kitabesi vardır.

Kitabesinde şunlar yazar:

“Vedud ihsan eyle cennet-i Firdevsi Sahibü’l-hayrat Mustafa Paşa Merzifoni

(Allahım! Ona Firdevs cennetini ihsan eyle.

Bu hayratın sahibi Merzifonlu Kara Mustafa Paşa’dır.)

Tamir: sene, 1239 (Miladi: 1823)”.

Bu ibare çeşmenin tamir edildiği tarihi göstermektedir.

Bu çeşmenin eski halinden günümüze hiçbir iz kalmamıştır.

TAKYECİ ÇEŞMESİ

1578’de yaptırılmıştır. Topkapı dışında Takyeci İbrahim Ağa Camisinin yakınlarındadır. Kimin tarafından yaptırıldığı bilinmemektedir:

“Tamam oldukta irişmişti tarih Tokuz yüz seksenin altıncısına. 986 (Miladi: 1578.)”

ALİ BEY ÇEŞMESİ

1706 tarihinde Kara Kethüda Ali Bey tarafından yaptırılmıştır. Topkapı Manastır Mescidi’nin yakınındadır. Çeşmenin yanındaki muallimhaneyi de aynı kişi yaptırmıştır. Kemerini taştan olan çeşme Türk klasik mimari üslubundadır. Altı beyitlik kitabesinin son tarihi beyiti şudur:

“Çıktı üçler Nehriya tarih için (Kası Firdevsi berin mayi zülal) 1118 (Miladi: 1706)”

EMİNE SULTAN MEYDAN ÇEŞMESİ

1715’de II. Mustafa’nın kızı Emine Sultan tarafından yaptırılmıştır. Topkapı yakınlarında Çivizade camii minaresi önündedir. Türk klasik mimari üslubunda kesme taştan yapılmıştır.

Tarihi beyiti şöyledir:

“Kevniya der teşnegane lülesi tarihini

(Ma sana bu çeşmei pakizeden aynı hayat)

1127 (Miladi: 1715)”

SADRAZAM ALİ PAŞA ÇEŞMESİ

Yeni Çeşme adıyla da anılmaktadır. 1719’da Sadrazam Çorlulu Ali Paşa tarafından yaptırılmıştır. Büyük haznesinin duvarları kesme taştan- dır. Evliya Camii’ni yaptıran Tevfik Efendi’nin zevcesi Hanife Hatun tarafından 1902’de yenilenmiştir. Baltacızade Fehmi Abdullah Efendi’nin beş beyitlik kitabesinin tarih ifade

eden mısraları şöyledir:
(Bir) su içtim Fehmi amin han olup
tarihini
(Naili Kevser ola ervahı paki müsli-
min)
1320 (Miladi: 1902)

HÜSEYİN BEY ÇEŞMESİ

1850 yılında yaptırılmıştır. Topkapı
dışında kapının tam karşısındadır.
Sade bir çerçeve başlıklı düz iki
sütun üstündeki kitabesi , üçer mıs-
ralı dört satırlı iki tam tarih gösteren
şu beyitten ibarettir:

“(Topkapı’da çeşme inşa eyledi Miri
Hüseyn)

1267 (Miladi: 1850)

(İç bu dilcü çeşmeden maülhayat
oldu revan)

1267 (Miladi: 1850)”

İbrahim Hilmi Tanık, İstanbul Çeş-
meleri adlı kitabında bu çeşme ile
ilgili olarak şu notu yazmıştır: Bu
çeşmenin yerine Yıldız’dan nakledil-
miş ve kitabımız lahikasına konmuş

olan Bezmi-alem Valide Sultan çeş-
mesi tanzim edilirken Hüseyin Bey
çeşmesine ait kitabe buradan kaldı-
rılmış ise de nereye götürüldüğü öğ-
renilmemiştir.

PUBLIC FOUNTAINS AND FOUNTAINS OF ZEYTİNBURNU

KAZLICESME PUBLIC FOUNTAIN

It is the fountain, which has given the quarter its name and which contains an embossed goose design.

It is a fountain that is free in the external space, single-front, has no wings, has a single tap, and has a cubic body. It is built with a classical style, with cut-stone.

Under the epitaph is a goose drawing, processed in a stylized manner, in the form of a low-relief in a square frame. On both sides of the tap is found a stone niche (dipper holes). The section for trough (basin) has remained today at the road level and has undergone changes in time eventually taking its present shape. Load or jar platforms located on the two sides of the fountain have reached the present day.

There are various rumors about the construction of the fountain. According to one of them: water short-

age occurred during the siege of Istanbul... When the chief dog feeder of Mehmed II the Conqueror saw the flying geese, he caused the digging of a well there believing that there was definitely water there and he actually found water there. The fountain and thus the quarter were given this name. Its reservoir is made from cut-stone. On the epitaph found on the embossed goose design the date of the fountain is indicated with the following lines with the "ebced calculation" (a method used by Ottoman poets to show the date of something or event with lines):

A poet saw it and told its date
"Nuş içinde yarane sahha afiye 953"
(I poet saw it and said its date
From a friend drinking from it with
health and well-being 1537)

In addition, the following lines are found on the epitaph on the fountain:

(Mehmed Bey did a great favor

He brought running water to people)

It is understood from these epitaphs that the fountain was built by a certain Mehmed Bey. However, the information available about its construction date is contradictory.

It is guessed that this epitaph belongs to the poet Mehmet Celebi. Being a madrasah teacher and kadi, he died in in Skopje in 979. Known as generous and witty person, Mehmet Celebi left behind numerous literary works.

In his Book of Travels, Evliya Celebi refers to this fountain as follows:

"A marble goose is depicted on a square marble under the arch of a fountain outside the town of Yedikule. It is difficult to describe it in words. People who see it think that it is alive. Based upon this, that fountain has been known as Kazlicesme." There is also a Greek rumor on Kazlicesme. After becoming sick,

an old Greek woman dreams of the same dream three nights consecutively. A beautiful woman whom she comes across advises her to be bathed at Kazlıcesme. After having a bath in this fountain, the old woman is healed. It is also claimed that this rumor is linked with Paraskevi who has a church in the vicinity of the fountain.

NAFİZ EFENDİ PUBLIC FOUNTAIN

It was located to the right of the entrance of the garden gate of Yenikapı Mavlavi House in Zeytinburnu Merkezefendi Quarter. It was made by Abdurrahman Nafiz Pasha, Finance Minister at the time of Sultan Abdulmajid, between 1848 and 1849, symmetrically with the watch making/selling shop on the left-hand side of the Gate.

It had an octagonal plan with a length of two meters. It had two windows,

one of which was at the passage with an open top facing the avenue and the other facing the avenue. The water reservoir having the measurements of 4 x 2 to the side way still survives today. Unfortunately, no traces have been left behind from the public fountain that has the same architectural features with watch making/selling shop.

Mavlavi House that was left unattended and neglected altogether after the closure of the lodges was also used as a school for a while. There are records to the effect that the structure of the public fountain was demolished on the grounds that it blocked the view of the Headmaster's room, while the lodge was in use as a school.

Mavlavi House was ruined by a fire that broke out under the Sultan's gathering place on 9th September 1961. Unfortunately, it still presents the same grim appearance today.

KAPICI ISMAIL AGA FOUNTAIN

It is located on the avenue in Zeytinburnu. It is understood from the epitaph on it that it was constructed by Kapıcı İsmail Aga in 1903.

The following lines are written on the epitaph:

“Kapıcı İsmail built this nice fountain

So that all the passers-by drink its water

And pray for its benevolent owner
1321 (Christian Calendar: 1903)”

HADJIBAYRAM CAN FOUNTAIN

It was built in 1548.

It is located to the west of Silivrikapı, on the road passing through the cemeteries and within the boundaries of Zeytinburnu...

Nothing is known about its builder Hadji Bayram Can. Built from cut-

stone and according to the style of the Turkish classical architecture. It is cubic-bodied, single-front and winged. As a result of various arrangements, it has remained considerably below the road level today. Its epitaph reads as follows:
“Fountain Hadji Bayram Can
Year 955 (Christian Calendar: 1548.)”

MERKEZEFENDİ FOUNTAIN

It is located to the right of the garden gate of Merkezefendi Mosque. It was built in 1227 (Lunar year: 1811) According to the rumor, after getting settled in this area, Merkez Efendi dreamed of the position of this fountain and later it caused the digging of this place, constructing a fountain. It is claimed that it cures many diseases, especially malaria. The second of the lines written by a poet named Vasif in order to indicate the date of the fountain reads as fol-

lows:
“Drink this pure water for the love of Hasan-Hüseyin
1227 (Christian Calendar: 1811)”

MERZİFONLU KARA MUSTAFA PASHA FOUNTAIN

It was built contiguously with the wall of Kasaplar Small mosque at Kazlicesme.

The section where this fountain is located today is in the form of a lowered round -arched niche and its mirror is covered with plaster. On the arch is a two-line marble repair epitaph that reads as follows:
“My God! Grant him the Firdevs Heaven.

The owner of this fountain is Merzi-fonlu Kara Mustafa Pasha.

Date of Repair: year, 1239 (Christian calendar: 1823)”.

This inscription shows the date when the fountain was repaired.

No traces have been left today from

the original condition of this fountain.

TAKYECİ FOUNTAIN

It was built in 1578. It is near Takyeci İbrahim Aga Mosque, outside Topkapı. Who built it is not known: “When it was completed, the date reached 986 (Christian calendar: 1578.)”

ALI BEY FOUNTAIN

It was built by Chamberlain Ali Bey in 1706. It is located in the vicinity of Monastery Small Mosque. The teachers' house near the fountain was constructed by the same person. Its arch is stone-made and has the style of the Turkish classical architecture. The last date couplet of the six-couplet epitaph is as follows:
“Çıktı üçler Nehriya tarih için
(Kasrı Firdevsi berin mayı zülal)
1118 (Miladi: 1706)”

EMINE SULTAN SQUARE FOUNTAIN

It was built by Emine Sultan, daughter of Sultan Mustafa II in 1715. It is located in front of the minaret of Çivizade Mosque in the vicinity of Topkapı. It was built from cut-stone with the Turkish architectural style.

The last date couplet is as follows:

“Kevniya der teşnegane lülesi tarihini

(Ma sana bu çeşmei pakizeden aynı hayat)

1127 (Miladi: 1715)”

GRAND VIZIER ALİ PASHA FOUNTAIN

It is also referred to with the name “Yeni Çeşme” (New Fountain). It was built by Grand Vizier Ali Pasha from Çorum in 1719. Walls of the big reservoir are made from cut-stone. It was renovated in 1902 by Hanife Hatun, wife of Tevfik Efendi who constructed the Evliya Mosque.

Date indicating lines of Baltacızade Fehmi Abdullah Efendi’s five-couplet epitaph are as follows:

(Bir) su içtim Fehmi amin han olup tarihini

(Naili Kevser ola ervahı paki müsli-min)

1320 (Miladi: 1902)

HUSEYİN BEY FOUNTAIN

It was built in 1850. It is directly opposite to the gate, outside Topkapı. Its epitaph on two smooth columns with a simple frame flange is composed of three verses, four lines and the following couplet that shows two dates:

“(Topkapı’da çeşme inşa eyledi Miri Hüseyin)

1267 (Miladi: 1850)

(İç bu dilcü çeşmeden maülhayat oldu revan)

1267 (Miladi: 1850)”

In his book entitled, “Fountains of Istanbul”, Ibrahim Hilmi Tanık puts

down the following note concerning this fountain: Powerful (Bezm-i Alem) Valide Sultan’s fountain moved from Yıldız and included in the addendum of our book was mounted in the place of this fountain, while the epitaph belonging to Hüseyin Bey Fountain was removed from here but no information has been obtained as to where it was taken to.